

SPRAWOZDAWCA

Gimnazjum Męskiego Ż. T. S. L. i Śr. we Lwowie.

Treść: Słowo wstępne.

Cz. I. Organizacja pracy szkolnej w r. szk. 1931/32.

1. Frekwencja.
2. Typ Zakładu.
3. Systemy nauczania.
4. Plan daltoński w r. szk. 1931/32.
5. Imatrykulacja.
6. »Zasady« obowiązujące w Zakładzie.
7. Kwadrans z wychowawcą.
8. Książeczki rozporządzeń.
9. Biblioteka podręczników szkolnych.
10. Dom a szkoła.
11. Egzaminy konkursowe.
12. Lektura obowiązkowa.
13. Czytelnia i Kółka.
14. Zrzeszenie Młodzieży.
15. Wystawa szkolna.
16. Puchar wędrowny.
17. Kalendarz świąt żydowskich.

Cz. II. Dział porad.

1. Jak uczyć się mówić i pisać po polsku.
2. Jak uczyć się języka hebrajskiego.
3. Fizyka systemem daltońskim.
4. Lektura polecona dla kl. VI, VII i VIII.

Cz. III. Dodatek.

1. Koło rodzicielskie w r. szk. 1930/31
2. Orędzie Hoovera.
3. Ogłoszenia.

nr. 142.
Spr. 142

Drodzy chłopcy!

Z powodu połączenia pod moim kierownictwem obydwóch zakładów męskich, Gimnazjum humanistycznego z pozostałymi klasami Gimnazjum klasycznego, stanąłem wobec zadania nader *trudnego*. Trudne jest moje zadanie, gdyż większość Wasza mnie nie zna.

Ciąży ponadto na mnie *odpowiedzialność* wielka, bo odpowiedzialne jest stanowisko każdego wychowawcy. Kto z Was dotychczas sobie tej odpowiedzialności nie uświadomił, niechaj o niej teraz pomyśli, a ułatwi wychowawcom i sobie jako uczniowi pracę, jaka nas razem w szkole czeka. O pracy tej często myślałem w czasie feryj, częściej jednak zastanawiałem się nad tem, jakie myśli przewodnie powinny mi przyświecać w spełnianiu obowiązków dnia każdego.

O pracy, jaką wspólnie wykonywać będziemy, pouczy Was dalsza część „Sprawozdawcy“, o tem jednak, co chcę pracą swoją osiągnąć, już teraz krótko opowiem.

Nie chciałbym, by Wam chwila bieżąca przysłaniała okno na całą przeszłość ludzkości. Człowiek kultury to przede wszystkim człowiek, który ma i zna swoją historję. Dlatego też pragnę, byście nie byli ludźmi jednego tylko dnia. Chcę, byście korzystali w całej pełni z przeszłości i ją rozumieli. Nie zawsze, co późniejsze, to lepsze, nie zawsze, co modne, to dobre! — Jesteście młodzi i macie prawo brać z tego, co już gotowe. Gotowy zaś jest cały przeszły dorobek kulturalny ludzkości.

Nie chciałbym, by hasła dnia przysłaniały Wam widok na faktyczny obraz rzeczywistości. W różnych momentach historycznych inna jej strona budzi szczególne zainteresowanie u ludzi dojrzałych. Obecnie np. państwa i ludzie mają swoje kłopoty gospodarcze. Wy jesteście jeszcze młodzi, Wam wolno je lekceważyć. W moich szkolnych czasach imponowali mi zawsze koledzy, którzy, mimo ciężkiej pracy zarobkowej, umieli zachować pogodę ducha. Było w tem coś arystokratycznego. Młodzież w mojem pojęciu to szlachta ludzkości. Korzystajcież ze złotego wieku i dojrzewajcie jako ludzie wolni od haseł chwilowych bez względu na to, z jakiej strony padają.

Rozmaitość świata jest wielka, a poznać ją warto. A kiedyż to uczynicie, jeżeli nie teraz? Wszechstronny pogląd na rzeczywistość będzie jedyną rękojmią Waszego rzetelnego ustosunkowania się do spraw aktualnych.

Nie zacieśniajcie swoich horyzontów do spraw ludzkich. Młode oczy Wasze niechaj otwarte będą na niebo i na ziemię. Pamiętajcie o tem, gdzie się znajdujecie, a będą chwile, w których świątynią to wszystko Wam się wydawać będzie.

Nie zacieśniajcie swych wysiłków do spraw osobistych, lecz pamiętajcie również o drugich.

Pamiętajcie, że jako ludzie kultury życie jest życiem państwa w o w e m. Gdy sprawiedliwie osądzicie wszystkie dobrodziejstwa z życia w państwie płynące, spełniać będziecie wobec niego obowiązki ochotczo i radośnie. Wrośnijcie w organizm państwowy głęboko i szczerze! Gdy to się stanie, lada wichur Was z miejsca nie ruszy.

Jesteście synami starego kulturalnego narodu. Patrzajcie z czcią na ogrom pracy dokonanej przez nasz stary naród we wszystkich zakątkach świata, patrzajcie z czcią na dzieło, jakiego naród nasz dokonywa w kraju naszych praociców, a sens życia ludzkiego żywo Wam stanie przed oczyma.

Chłopy! Żądam więc od Was tylko pełni życia. Wasz czas, to czas wzrastania. Nie dawajcie się wciągać w szeregi poważnionej ludzkości! Wasz czas, to czas przygotowywania się. Korzystajcie z niego w całej pełni, byście lepiej od nas starszych mogli pogodzić ze sobą obowiązki wobec ludzkości, państwa, narodu i..... siebie, gdy przyszłość szeregi Wasze wysunie na front życia.

Kto z Was innego jest zdania, nie powinien milczeć. Milczeniem sprawy nie załatwi. A sprawa jest bardzo poważna! Niechaj przyjdzie do mnie -- do kancelarji, gdy czas wolny, lub do mieszkania; niechaj przyjdzie sam lub z kolegami, jak uważa. Pomówimy razem. A nawet gdy mnie nie przekona i sam nieprzekonany przeze mnie odejdzie, korzystać będzie. Poznamy się bliżej.

Dr. S. Igel

kierownik

I. Organizacja pracy szkolnej

w r. szk. 1931/32.

1. Frekwencja na początku roku szkolnego 1931/32.

Gimnazjum męskie Ż. T. S. L. i Śr. we Lwowie powstało ze złączenia Gimnazjum humanistycznego z pozostałymi klasami byłego Gimnazjum klasycznego i liczyć będzie w roku szkolnym 1931/32 dziewięć oddziałów.

Do klasy I-ej wpisało się 40 uczniów, IV. — 27, V. — 41, VIa. — 32, VIb. — 24, VIIa. — 49, VIIb. — 30, VIIIA. — 42, VIIIb. — 38. Razem wpisało się uczniów 323.

2. Typ Zakładu.

Klasy IV, V, VIa, VIb, VIIa, i VIIIA. są typu humanistycznego, a klasy VIIb. i VIIIb. typu neoklasycznego.

Klasa VIb. zmieniła w b. r. szk. typ neoklasyczny na humanistyczny.

3. Systemy nauczania.

W klasach I, IV, V, VIa, VIIa i VIIIA. nauczać się będzie wszystkich przedmiotów systemem lekcyjnym. W klasach VIb, VIIb i VIIIb. nauczać się będzie języka polskiego, filologii klasycznej, historii, historii żydowskiej oraz w kl. VIIIb. języka hebrajskiego, według planu daltońskiego.

Zakład posiada pięć pracowni daltońskich: polonistyczną, judaistyczną, filologiczną, historyczną i fizykalną.

Pracownie otwarte są cztery razy w tygodniu w godzinach przedpołudniowych.

4. Plan daltoński w r. szk. 1931/32.

Dla ułatwienia uczniom pracy według planu daltońskiego zarządziłem, że

- a) każda klasa dzieli się z początkiem roku szkolnego na grupy z 5 lub 6 członków, samorzutnie przez uczniów złożone z tem jednak ograniczeniem, że w skład każdej grupy wejść muszą przynajmniej dwaj uczniowie, którzy ukończyli ubiegły rok szkolny z wynikiem ogólnym nie niższym od dobrego, albo też dwaj uczniowie, którzy z języka polskiego i z filologii klasycznej otrzymali notę wyższą od dostatecznej,
- b) każda grupa wybiera z pośród członków przewodniczącego.

- c) grupa nie ma prawa zmienić swego składu w ciągu półrocza.
- d) po upływie półrocza grupy automatycznie się rozpadają a tworzą się nowe.
- e) grupy powstałe w II-em półroczu nie mogą zawierać więcej niż połowę dawnych swych członków.
- f) grupa ma prawo zmienić przewodniczącego po upływie jednego miesiąca jego czynności.
- g) grupy obowiązane są w pracowniach zasadniczo uczyć się razem.
- h) przewodniczący grupy ma prawo zadawania części materiału jako pracy domowej na dni następne.
- i) przewodniczący ma obowiązek kontrolowania kart osobistych i ściennych i odpowiedzialny jest za ich stan,
- j) wszyscy członkowie grupy zgłaszają się równocześnie do egzaminu z przydziałów.
- k) termin zgłoszenia się do egzaminu z przydziału ustala grupa większością głosów. Przy równej ilości głosów obowiązuje termin dalszy. Jeden członek grupy ma prawo żądać przesunięcia terminu o dwa dni, a 2 uczniów o 3 dni. Czas ten uczniowie zdolniejsi poświęcają przygotowywaniu z przydziałów uczniów słabszych.
- l) obok miesięcznych kart osobistych wprowadza się miesięczne karty grupowe. Miesięczną kartę grupową nauczyciel podpisuje i w tym wypadku, gdy 2 członków danej grupy egzaminu z przydziału nie złożyło, w tem jednak tylko najwyżej jeden uczeń z powodu braku pilności.
- m) grupa ma prawo wyłączyć członka, gdy zalega z czterema przydziałami w jednym przedmiocie lub z dwoma w dwóch.
- n) każda grupa ma prawo do czternasto-dniowego urlopu z końcem pierwszego półrocza (od 20 stycznia), gdy przynajmniej 4 wzgl. 5 jej członków (zależnie od tego czy grupa składa się z 5 czy z członków) zdawało regularnie egzaminy z miesięcznych przydziałów do styczniowego włącznie. Dnie wolne poświęcone będą wspólnym wycieczkom i szkolnym zebraniom towarzyskim.
- o) z końcem II-go półrocza ma każda grupa, która zdawała regularnie egzaminy z miesięcznych przydziałów, prawo wysłania jednego ze swych członków bezpłatnie na szkolną kolonję wakacyjną. Kandydat wyznaczony przez grupę musi jednak należeć do tych, którzy regularnie zdawali egzaminy z przydziałów.

Kierownik

5. Imatrykulacja.

Z początkiem roku szkolnego odbyła się w Zakładzie imatrykulacja uczniów.

Kierownik odczytał w klasach „Zasady“ obowiązujące w Zakładzie i w dwugodzinnych przemówieniach objaśniał poszczególne ich punkty. Uczniowie zaś od kl. IV—VIII podpisali deklarację następującej treści:

Ja .....

przysięgam uroczyście, że dążyć będę do spełniania wszelkich obowiązków, które nakładać na mnie będzie szkoła jako członka społeczności szkolnej, syna narodu żydowskiego, obywatela Państwa Polskiego i członka społeczności ogólnoludzkiej.

W szczególności obowiązuję się sumiennie stosować do „Zasad“ obowiązujących w Męskim Gimnazjum Ż. T. S. L. i Śr. we Lwowie, uchwalonych przez „Zrzeszenie Młodzieży“.

L w ó w, dnia .....

.....
własnoręczny podpis ucznia

6. Zasady.

obowiązujące w Męskim Gimnazjum Ż. T. S. L. i Śr. we Lwowie.

- (§ 1). Naczelnym celem naszym jest stać się dobrym i dzielnym człowiekiem, pożytecznym obywatelem Państwa Polskiego i prawym Żydem.
- (§ 2). *a.* Jako główne ideały człowieka uznajemy prawdę, dobro i piękno.
- (§ 3). 1. *a.* Zdobyćcie prawdy umożliwi nam szkoła i nauka.
- (§ 4). *b.* W zrozumieniu wartości nauki będziemy sumiennie i regularnie opanowywali wiedzę podawaną na lekcjach szkolnych.
- (§ 5). *c.* Będziemy się starali wiedzę pogłębiać przez uważną obserwację życia i lekturę książek.
- (§ 6). *d.* Uznajemy, że najtrwalszą wiedzę zapewnia tylko praca samodzielna.
- (§ 7). 2. *a.* Hołdując idei dobra, winniśmy zdobyć sobie charakter przez kształcenie swych zdolności i działanie dla korzyści drugich.
- (§ 8). *b.* Wykształcimy charakter, opierając swój stosunek do ludzi na prawdzie i szczerości, opanowując siebie, podporządkowując się celom ogólnym i będąc karnym członkiem społeczności, do której należymy.
- (§ 9). *c.* W szczególności poddamy się regułom karności szkolnej: zachowamy należyty spokój podczas lekcji, będziemy się odznaczali punktualnością i regularnością w chodzeniu do szkoły, w składaniu opłat szkolnych, w spełnianiu dyżurów i innych przepisów szczegółowych, dotyczących zachowania się podczas przerw, przynoszenia przyborów szkolnych, stroju, ukłonu i t. d.
- (§ 10). *d.* Odważnie przyznawać się będziemy do swoich błędów.
- (§ 11). *e.* Okazywać będziemy szacunek dla starszych wiekiem i doświadczeniem, w szczególności dla wychowawców: swoich rodziców i nauczycieli.
- (§ 12). *f.* Będziemy się liczyli w postępowaniu ze słabszymi od siebie.
- (§ 13). *g.* Zachowanie nasze nacechowane będzie grzecznością.
- (§ 14). *h.* Będziemy się starali posługiwać się wyłącznie wyrazami kulturaln

- (§ 15). *i.* Uznajemy, że słowa obowiązują — danego słowa dotrzymamy.
- (§ 16). *j.* Otoczeniu będziemy okazywali życzliwość, niosąc potrzebną i możliwą pomoc, szczególnie kolegom w uczeniu się i w warunkach życia.
- (§ 17). *k.* Damy poparcie celom społecznym, wskazanym przez szkołę.
- (§ 18). *l.* Zobowiązania swoje wobec Szkolnej Samopomocy będziemy regularnie spełniali.
- (§ 19). *m.* Na otoczenie będziemy się starali wywierać wpływ uszlachetniający; złym się nie poddamy.
- (§ 20). *n.* Szanować będziemy każde wyznanie religijne i obce przekonania
- (§ 21). *o.* Będziemy pamiętali, że działanie dla drugich jest rzeczą odpowiedzialną.
- (§ 22). *p.* Uznajemy, że do szerszej pracy społecznej i politycznej mają prawo tylko ludzie dojrzały, którzy samodzielnie i dokładnie poznali wartość i cel tego działania i umieją jego skutki przewidzieć.
- (§ 23). *3 a.* W czci dla idei rzetelnego piękna, którą wyznawali starożytni Grecy, dążyć będziemy przede wszystkim do pełnego rozwoju własnej osobowości.
- (§ 24). *b.* Pomni obowiązków wobec młodego, rozwijającego się dopiero ciała i umysłu, będziemy się starali unikać wszystkiego, co ich swobodny rozwój hamuje (alkohol, tytoń i t. d.).
- (§ 25). *c.* Ciało nasze zachowamy w prawdziwej czystości.
- (§ 26). *d.* Będziemy dążyli do czystości w szkole i w każdym naszym otoczeniu.
- (§ 27). *e.* Będziemy dążyli do tego, by wygląd nasz był miły dla oka, a głos dla ucha.
- (§ 28). *f.* Dołożymy wszelkich starań, by nasza klasa, szkoła i mieszkanie nasze mogło się podobać.
- (§ 29). *B.* Uznajemy jako obywatele Państwa Polskiego, że państwo jest warunkiem spokojnego i etycznego współżycia ludzi i że państwo umożliwia nam zdobycie, tworzenie i przekazywanie dóbr kulturalnych.
- (§ 30). *a.* Będziemy szanowali władze państwowe i autonomiczne oraz obowiązujące ustawy i rozporządzenia.
- (§ 31). *b.* Winniśmy opanować język polski jako język państwowy.
- (§ 32). *c.* Będziemy się starali poznać materialną i duchową kulturę Państwa.
- (§ 33). *d.* Damy poparcie celom naszego Państwa.
- (§ 34). *C.* Uznajemy, że naród żydowski to jeden z najstarszych narodów kulturalnych, któremu kultura współczesna zawdzięcza trwałe wartości moralne; uznajemy również, że mimo tragicznych dziejów współpracuje on nadal z innymi narodami w tworzeniu kultury ludzkiej i we wspólnym wysiłku dąży do odbudowy ziemi praojców.
- (§ 35). *a.* Zachowamy przywiązanie dla religii i tradycji żydowskiej.
- (§ 36). *b.* Będziemy dążyli do poznania języka hebrajskiego i kultury Żydów.
- (§ 37). *c.* Będziemy popierali dzieło odbudowy Palestyny.

7. Kwadrans z wychowawcą klasowym.

W b. r. szkolnym wychowawcy klasowi nie będą załatwiali spraw administracyjnych ani wychowawczych na lekcjach szkolnych. Do podziału godzin wejdą t. zw. kwadransy z Wychowawcą. Trzy razy w tygodniu wchodzić będą Wychowawcy klasowi po ostatniej lekcji do swoich klas dla załatwienia spraw bieżących.

8. Książeczki rozporządzeń.

Z początkiem roku szkolnego Wychowawcy klasowi wręczyli uczniom wraz z zeszytami na zadania szkolne t. zw. książeczki rozporządzeń, do których uczniowie obowiązani są zapisywać ważniejsze rozporządzenia Kierownictwa i poszczególnych nauczycieli.

9. Biblioteka podręczników szkolnych.

Z „Biblioteki podręczników Szkolnych“ pożyczono na rok szkolny 1931—32 uczniom 268 książek, a mianowicie Kl. I—51, IV—29, V—36, VIa - 26, VIb - 29, VIIa—20, VIIb—21, VIIa—28, VIIIb—28.

Część książek szkolnych włączono do bibliotek poszczególnych pracowni daltońskich.

10. Stosunek domu do szkoły.

Dla uregulowania wzajemnego stosunku domu do szkoły wręczał Kierownik Rodzicom wpisującym swoje dzieci do Zakładu pisma, informujące w najważniejszych życzeniach szkoły.

11. Egzaminy konkursowe.

Wprowadzone w r. szk 1923/24 do gimnazjum klasycznego egzaminy konkursowe, wymagające gruntownego przygotowania z jakiegoś ważnego odcinka wiedzy ludzkiej, pociągały zawsze chętnych poważnej pracy uczniów.

W roku bieżącym należy oczekiwać, że większe grupy uczniów zgłaszać się będą do egzaminów z tej dziedziny, która im najlepiej odpowiada. Dlatego też zwiększono ilość konkursów, dołączając do dawniejszych dwa nowe, dostosowane do gimnazjum typu humanistycznego.

Na egzaminach konkursowych wymagana jest dokładna znajomość następującego materiału:

1. Z *Tory*: Tora w całości. Dokładna znajomość tekstu, czytania bez nikudoth, dokładna znajomość opowiadań i przepisów religijnych. Z *Raszi*: Breszil w całości, Szemoth 1—20 i 32, z *Bamidbar* 8—25. Poleca się komentarz Gordona.

2. *Z Proroków*: Jezajasz, Jecheskel (1 — 9, 11 — 39) i Trej-Asar; znajomość epoki historycznej. Komentarze Gordona i objaśnienia Bernfelda, ogłoszone w Hatkufie.

3. *Z tragedji greckiej*: Wszystkie tragedje w tłumaczeniu na język polski w wyd. Biblioteki Narodowej i Wielkiej i ponadto Cyklop Eurypidesa. W oryginale greckim „Filoktet“ albo „Choe-fory“ do wyboru. Znajomość następującej literatury pomocniczej: Witkowski: Tragedja grecka. Geffken: Die griechische Tragödie, Zieliński: Sofokles i jego twórczość dramatyczna, Nietzsche: Narodziny tragedji. Wstęp do wydań Biblioteki Narodowej.

4. *Z epoki Odrodzenia włoskiego i jego wpływu na kulturę polską i żydowską*: Wymagana jest dokładna znajomość stosunków społecznych, politycznych, literatury, sztuki i światopoglądu z uwzględnieniem najwybitniejszych postaci i rodów, na podstawie następujących dzieł:

Burckhardt: Kultura odrodzenia we Włoszech, 2 tomy

Saitschik: Ludzie i sztuka odrodzenia, 2 tomy

Chłędowski: Rzym a ludzie odrodzenia

— Dwór w Ferrarze

— Siena

Muttermilch: Dzieje sztuki, tom. II.

Schultze: Die Kunst der Renaissance, 2 tomy

Cellini: Żywot własny, 5 tomów

Morawski: Czasy Zygmunta na tle prądów odrodzenia

— Z Rawenny

— Z odrodzenia włoskiego

Ptaśnik: Kultura włoska wieków średnich w Polsce

— Kultura wieków średnich, tom. I. (dzieło pomocnicze)

Rolland: Michał Anioł

Porębowicz: Dante

Gobineau: Odrodzenie

Mereżkowski: Leonardo da Vinci.

Wymyki z dzieł Dantego, Ariosta, Petrarcki, Boccaccia i humanistów polskich.

Odpowiednie rozdziały z Graetza: Historji Żydów.

5. *Z Szekspira i jego wpływu na dramę polski*: Wymagana jest dokładna znajomość: epoki historycznej pod względem politycznym, społecznym i kulturalnym, dramatu angielskiego przed Szekspirem, teatru za czasów Szekspira, wszystkich dramatów Szekspira, sonetów i ważniejszych dramatów polskich typu szekspirowskiego. Znajomość następującej literatury pomocniczej:

Piniński: Szekspir, 2 tomy

Dyboski: Szekspir

Dyboski: O sonetach i poematach Szekspira

Tarnawski: Szekspir

Wyspiański: Hamlet

Szykowski: Dzieje tragedji polskiej typu szekspirowskiego

Bernacki: Szekspir w Polsce

Wstępy do wydań Biblijoteki Nar. i Gebethnera.

6. *Z Historji Żydów*: Wymagana jest dokładna znajomość dziejów Żydów na podstawie Graetza: *Historja Żydów* (9 tomów) i Bałabana: *Historja i literatura żydowska* (3 tomy) Bałabana: *Żydzi lwowscy na przełomie XVI. i XVII. w.*, i Schipperera: *Stosunki gospodarcze Żydów w wiekach średnich w Polsce*.

7. *Z powieści polskiej w. XIX. i XX.* Wymagana dobra orientacja w kierunkach i rodzajach powieści polskiej w w. XIX. i XX., jej związku z epoką i wartości, oraz w jej stosunku do literatur obcych. Przeczytać należy nast. dzieła:

Niemcewicz: Jan z Tęczyna, Lejbe i Siora (wyjutki), *Wirtemberska*: Malwina, *Tańska*: Dziennik Franciszki Krasińskiej, *Bernatowicz*: Pojata, *Czajkowski*: Owruczanie, *Kraszewski*: Chata za wsią, Poeta i świat, Stara baśń, *Korzeniowski*: Kollokacja, *Rzewuski*: Listopad, *Żmichowska*: Poganka, *Jeż*: Uskoki, *Orzeszkowa*: Marta, Meir Ezofowicz, Nad Niemnem, *Prus*: Placówka, Lalka, Faraon, *Sienkiewicz*: Trylogja, Bez dogmatu, Rodzina Połanieckich, Quo vadis, *Przybyszewski*: Homo sapiens, *Dygasiński*: Gody życia, *Reymont*: Ziemia obiecana, Chłopi, *Dąbrowski*: Śmierć, *Żeromski*: Ludzie bezdomni, Popioły, Wiatr od morza, *Weysenhoff*: Żywot Podfilipskiego, *Sieroszewski*: Beniowski, *Strug*: Jutro, *Berent*: Żywe kamienie, *J. Kaden-Bandrowski*: Czarne skrzydła, *Nałkowska*: Choucas, *Goetel*: Kar-Chat, *Szczucka*: Pożoga lub Szaleńcy boży, *Iwaskiewicz*: Księżyc wschodzi.

Literatura naukowa. *Wojciechowski*: Dzieje powieści polskiej, *Chlebowski*: Literatura polska w. XIX. (r.-y o powieści), *Feldman*: Współczesna literatura polska (wyd. ost. w Krak. Sp. Wyd. rozdz. o powieści), ew. Encyklopedia Akad. Umiej. t. 22. (Lit. polska) rozdz. o powieści. Wstępy do wydań: Czajkowskiego, Żmichowskiej, Rzewuskiego, Kraszewskiego w *Biblj. Nar.* *Czachowski*: H. Sienkiewicz, *Włodek*: Prus, *Szwajkowski*: Lalka, *Matuszewski*: Studja o Wyspiańskim i Żeromskim, *Drogoszewski*: Wstęp do jubileuszowego wydania *Pism Orzeszkowej*, *Adamczewski*: Serce nienasycone, *Irzykowski*: Czyn i słowo (rozd. o powieściopisarzach).

8. *Życie gospodarcze Polski współczesnej*.

(Materiał ogłosi się uczniom w połowie października).

---

12. Lektura obowiązkowa polecona przez Kierownika.

W bieżącym roku szkolnym wprowadzamy obowiązkową lekturę, poleconą przez Kierownika. Jemu też uczniowie obowiązani są przedstawić pisemne sprawozdanie z poleconej do czytania książki, która będzie uzupełnieniem tego, czego podręcznik szkolny dać nie może. Inteligentny człowiek chętnie czyta książki, nie wszystkie jednak, które do jego rąk się dostają, są pożyteczne. Czyż nie warto w ciągu roku zrezygnować z czytania niejednej powieści i dokładnie poznać jedną lub dwie książki, które naprawdę rozszerzą horyzont umysłowy młodego człowieka?

Kierownik więc poleca:

- kl. IV-ej. Popławskiej Pogadanki o rozwoju i życiu ludzi przedhistorycznych Warszawa. Księgarnia Polska 1919.
- kl. V-ej. Sumińskiego Podręcznik biologji. Wyd. Arcta 1920. (zwalnia się uczniów od referowania rozdziałów VI, VII, VIII, XI, XII i XIII).
- kl. VI-ej. Tołstoja Spowiedź i do wyboru Tagorego Shadana i Carlyle'a Bohaterowie.
- kl. VII-ej. Żeromskiego Snobizm i postęp i Jeansa Eos czyli granice astronomji.
- kl. VIII-ej. Znamierowskiego Elita i demokracja.

Niektóre z tych książek posiadają biblioteki szkolne w kilkunastu egzemplarzach.

Klasa IV. przedstawi kierownikowi referaty w lutym kl. V. w marcu, kl. VI. z Tołstoja w styczniu, a z Tagorego wzgl. z Carlylea w kwietniu. Klasa VII. przedstawi referaty z Żeromkiego w styczniu, a z Jeans'a w maju, a kl. VIII w styczniu.

13. Czytelnia i kółka.

Czytelnia czasopism otwarta będzie dla uczniów od dnia 15 października. W bieżącym roku szkolnym czynne będą kółka: religijne, L. O. P. P., filozoficzne, a wspólnie z Gimnazjum żeńskim Ż. T. S. L. i Śr. kółko miłośników języka hebrajskiego.

14. Zrzeszenie Młodzieży.

Onegdaj odbyło się I-sze posiedzenie „Zrzeszenia Młodzieży męsk. Gimnazjum Ż. T. S. L. i Śr. we Lwowie“. Jako pierwszy zabrał głos p. Dyrektor, który przedstawił organizację i plan pracy Zrzeszenia: Wszyscy uczniowie Zakładu są członkami Zrzeszenia Młodzieży męsk. Gimnazjum Ż. T. S. L. i Śr. we Lwowie. Na czele Zrzeszenia stoi Wydział, do którego klasy od IV. — VIII-ej delegują po 2 przedstawicieli. Wydział wybiera przewodniczącego, jego zastępcę, skarbnika i sekretarza.

Organami wykonawczymi Wydziału są komisje. Mamy dziewięć komisyj: a) Kulturalną, b) biblioteczną i propagandy książek i dzieł sztuki, c) imprez, d) sportu, e) skarbową, f) szkolnej Kasy Oszczędności, g) dyżurów, h) higieny szkolnej, l) lekcyjną, j) sprawdzającą.

Zadaniem Komisji kulturalnej będzie zorganizowanie kółek naukowych, i kontrola ich czynności. Ponadto Komisja kulturalna ma obowiązek ogłoszenia cyklu wykładów o treści nie objętej żadnym kółkiem naukowym.

Komisja biblioteczna prowadzić będzie bibliotekę egzaminów konkursowych, lektur prywatnych i bibliotekę podręczników szkolnych, ma obowiązek informowania członków Zrzeszenia o nowościach księgarskich, oraz umożliwić im nabywanie książek i reprodukcji artystycznych na dogodnych warunkach.

Zadaniem Komisji imprez będzie urządzenie imprez zabawowych, artystycznych, oraz obchodów z okazji uroczystości państwowych lub narodowych.

Zadaniem Komisji sportowej będzie zorganizowanie klubu sportowego i turystycznego, urządzenie zawodów sportowych i wycieczek.

Komisja skarbową ściągać będzie od członków wkładki miesięczne i zebrane kwoty wydawać na cele, wskazywane przez Wydział.

Komisja Szkolnej Kasy Oszczędności przyjmować będzie wkładki od członków Zrzeszenia i odprowadzać je do Miejskiej Kasy Oszczędności. W Kasie Oszczędności składać będzie wolno uczniom pieniądze na dalsze wycieczki.

Komisja dyżurów wyznaczać będzie z końcem każdego tygodnia dyżurnych na tydzień następny, którzy spełniać będą swoje obowiązki w czasie przerw na korytarzach i na podwórzu szkolnym. Członkowie Komisji mają obowiązek kontrolowania pracy wymienionych dyżurnych jak i dyżurnych klasowych.

Do Komisji higieny szkolnej należą: czystość budynku szkolnego, fryzjer szkolny, kąpiele bezpłatne dla niezamożnych uczniów i stacja dożywiania.

Komisja sprawdzająca ma obowiązek kontrolowania ksiąg Komisji skarbowej, Szkolnej Kasy Oszczędności, higieny szkolnej i bibliotecznej. Na czele każdej komisji z wyjątkiem komisji rewizyjnej stoi jeden z członków Wydziału.

Nad przemówieniem p. Dyrektora rozwinęła się dyskusja, w której zabierali głos pp. Dr. Klinghofer, Roth, Dr. Barbasch, oraz koledzy: Warszawski, Weiss, Adler, Fassler, Fussmann i inni.

Członkami Wydziału są: Schreiber i Reich (kl. IV), Wellerstein i Meisels (kl. V), Adler i Ehrlich (kl. VI), Klapper i Reinharz (kl. VI b), Katz i Rak (kl. VII b), Iwanier i Sieder (kl. VII a),

Warszawski i Geller (kl. VIII b), Fussman i Hagler (kl. VIII a), z głosem doradczym.

Wydział wybrał kolegę Warszawskiego na przewodniczącego, kol. Haglera na jego zastępcę, kol. Siedera na sekretarza i kol. Adlera na skarbnika.

Do Komisji kulturalnej wybrano na przewodniczącego Fussmanna a na członków: Schreiberera, Wellersteina, Zuckera, Katza, Kassierera, Iwaniera, Perlmuttera, Haglera, Warszawskiego i Gellera.

Do Komisji propagandy książek wybrano: kol. Gellera na przewodniczącego, a na członków: kol. Haglera, Scherza, Silbera, Katza i Herzera.

Do Komisji Skarbowej wybrano kol.: Adlera na przewodniczącego a na członków: Schwarza, Kontorskiego, Rubina, Allershandy, Barascha, Lichtmanna, Reislera, Tombaka i Wildera.

Do Komisji Szkolnej Kasy Oszczędności wybrano: Haglera na przewodniczącego, a na członków: Goldfingera, Rosenbaum a Menscha, Rotha, Günzberga, Leinberga, Borensteina i Landaua.

Do Komisji dyżurów wybrano: Brautbara na przewodniczącego, a na członków: Intratera, Zwebena, Barbascha, Katza i Graubarta.

Do Komisji higieny wybrano: Brautbara na przewodniczącego, a na członków: Lichta, Tannenbauma, Rechtera, Wohla, Lachera, Kaufmanna, Tigera i Mestera.

Do Komisji lekcyjnej wybrano: Blanka na przewodniczącego, a na członków: Grubera, Laszczowera, Gründy, Bleicha i Wittlina.

Do Komisji imprez wybrano: Raka na przewodniczącego, a na członków: Zuckera, Rothsteina, Schneidera Ar., Sternbacha, Friedhofera i Zinna.

Do Komisji sportowej wybrano: na przewodniczącego Ehrlicha, a na członków: Fischera, Silbera, Mandla, Samula, Pfeniga i Zozowkiego.

Dnia 29 września b. r. nowy Wydział rozpoczął normalną pracę, która jak się należy spodziewać, wyda należyte plony.

Leon Sieder VII b.

sekretarz Zrzeszenia

15. Puchar wędrowny.

Jak w roku ubiegłym w gimnazjum klasycznym, tak w roku bieżącym w obu męskich gimnazjach Ż. T. S. L. i Sr. Rada Pedagogiczna zamierza wyróżnić klasę, budzącą największe zadowolenie dzięki swej pilności, zachowaniu i postępom, przyznając jej *puchar wędrowny*. Podstawą oceny będzie wynik klasyfikacji i ogólny sąd członków Rady Pedagogicznej o wartości klas. Puchar

przyzna się klasie wybranej na przeciąg jednego okresu konferencyjnego. Ta sama klasa może kilkakrotnie uzyskać nagrodę.

Chłopcy! Puchar w klasie nie jest dowodem, że klasa ma w swem gronie chłopców najzdolniejszych, lecz, że pracowitość, sumienność i umiar w zachowaniu jest jej ozdobą. Te zalety zależą tylko od Was.

16. Wystawa szkolna.

Zwyczajem lat ubiegłych także w bieżącym roku szkolnym otwartą będzie podczas t. zw. małych ferij w półroczu Wystawa szkolna. W roku szkolnym 1929/30 urządziliśmy Wystawę książek, w roku szkolnym 1930/31 wystawę książek i dzieł sztuki; w bieżącym roku szkolnym otwarta będzie w salach szkolnych *wystawa aparatów fotograficznych, radjowych, sprzętu sportowego oraz własnych prac fotograficznych* uczniów. Wystawę poprzedzi 6-tygodniowy kurs fotografowania.

17. Kalendarz Świąt żydowskich na rok szk. 1931/32.

L. p.	Nazwa święta	Data wedł. kalend. żyd.	Kalend. ogóln.	Ilość woln. dni
1	Rosz-Haszana	29 Elul, 1, 2 Tiszri	11, 12, 13/IX 31	3
2	Post Gedaljasza	3 Tiszri	14/IX 31	1
3	Jom-Kipur	9, 10, 11 Tiszri	20, 21, 22/IX 31	3
4	Sukkoth I.	15, 16 Tiszri	26, 27/IX 31	2
	Sukkoth II.	21, 22, 23 Tiszri	2, 3, 4/X 31	3
5	Chanukah	25 Kislejw — Tewet	5 — 13/XII 31	9
6	Asarah b'Tewet	10 Tewet	20/XII 31	1
7	Chamiszah Asar	15 Szewat	przypada w sobotę	—
8	Purim	13, 14, 15 Adar	21, 22, 23/III 32	3
9	Pesach	13, 23 Nisan	19 — 20/IV 32	11
10	Lag-Bomer	18 Ijar	24/V 32	1
11	Szewuoth	6 i 7 Siwan	10 i 11/VI 22	2

II. Dział porad.

1. Jak uczyć się mówić i pisać po polsku?

- a) *Wymowa* jest zasadniczym składnikiem dobrego opanowania języka. Często Żydzi, mówiący poprawnie po polsku, sprawiają wrażenie osób, które mówią po polsku fatalnie, ponieważ rażą złą wymową. Dobrą, t. j. panującą u rdzennych Polaków, dykcję zyskujemy głównie drogą naturalną, naśladowując od dzieciństwa otoczenie. Wielu z Was popełnia błędy wymowy, które wynikły z tego właśnie, że jego narządy mowne przyzwyczały się do takiego układu, jakiego wymaga n. p. język żydowski. Stąd wymowa *h* jak *ch*, *ś*, *ć*, *ż*, jak *cz*, *sz*, *ż*, *l* jak *ł*, lub *lj*, *r* jak *rch*, *rh*, i t. p., stąd znamienne „zaciąganie“, specyficzna melodia zdania, obca uchu polskiemu. Usuwamy te usterki przedewszystkiem środkami naturalnymi, mianowicie częstą *rozmową* w języku polskim, w której naśladowujemy wymawiających dobrze. Pomoże jednak również uświadomienie sobie przy pomocy nauki o głosowni polskiej (n. p. gramatyki Szobera lub Kubińskiego, najlepiej *Benniego* Ortofonji polskiej, wyd. Książnicy), jakie jest normalne ustawienie narządów mowy przy poszczególnych głoskach polskich; potem ćwiczymy się w należytej prononsacji głosek. W przypadkach cięższych, gdy zachodzą wady organiczne, można jeszcze próbować porady u lekarza-specjalisty (takich lekarzy mamy i we Lwowie). Także niektóre audycje *radjowe* mogą oddać ogromne usługi.
- b) *Poprawność językowa* to znów system form wyrazowych i zdań, przyswojony najlepiej drogą naśladowania otoczenia polskiego od lat najmłodszych; także w późniejszym wieku naturalna rozmowa w mówiącymi poprawnie jest doskonałą szkołą języka. Nawet jednak otoczenie polskie popełnia błędy językowe, błędy oczywiście ze stanowiska panującego dziś *języka warstw wykształconych*. Błędów tych nie usuniemy przez naukę zwykłej gramatyki, która przecież nie zwraca nam uwagi na nasze braki, lecz uczy nas języka polskiego, tak jak gdyby był nam zupełnie obcy. Gramatyka jest nauką pożyteczną, bo uświadamia nam, jak mówimy, dzięki temu też może ona być nieśaz *pomocna przy wynajdywaniu własnych braków*, ale poprawnego języka nauczyć się inną drogą. Musicie w tym celu *kontrolować własny język*, własne błędy. Zapisując je w notatniku własnych błędów, tworzycie

sobie *własną gramatykę*, która poucza Was o tem tylko, czego w tej dziedzinie nie umiecie.

Taki notatnik dobrze będzie *podzielić na kilka części*, wedle jakiegoś punktu widzenia, n. p. wedle działów gramatyki, albo wedle rozmaitych dziedzin życia (wyrazy i zwroty ze: sportu, szkoły, religji, domu i t. p.). Nie wystarczy jednak zanotować wyraz lub zwrot, niepoprawnie dotąd przez Was używany; trzeba jeszcze nauczyć się *posługiwać* zwrotem czy formą poprawną. Do tego dochodzimy tylko przez *ćwiczenia*, w których wstawiamy formę poprawną w nowe związki zdaniowe. Nie wystarczy więc zapisać, że mówimy: *używać czegoś*, ale należy jeszcze przez dłuższy okres czasu, tworzyć dla ćwiczenia naturalne, rozsądne zdania, w których wyraz: używać — występowałby w połączeniu z dopełniaczem (n. p. Do mycia zębów używam zazwyczaj pasty: Kalodont).

Jeszcze naturalniejsze będzie, jeśli będziecie się *ćwiczyli dłuższem mówieniem* na rozmaite tematy, przyczem uwagę skierujecie na unikanie częstych u siebie błędów językowych. Takie ćwiczenia więcej znaczą, niż lektura książek, przy której zachowujecie się *biernie*. Ale i czytanie może oddać wielkie usługi, o ile mianowicie będzie *stałe* (n. p. ½ godziny *codziennie*) i *bardzo powolne*. Przy takim czytaniu chodzi Wam nie tyle o treść, ile o język; *porównajcie* swój język z mową pisarza i w ten sposób kontrolujcie znów własne błędy oraz notujcie je w zeszytach. Także *zbiory „b ł ę d ó w“*, (Passendorfera, Kryńskiego) ułatwią Wam wyszukanie niektórych Waszych niedomagań, co znów przysądzi się tylko pod tym warunkiem, że urzędzicie sobie potem ćwiczenia w używaniu poprawnych kształtów językowych.

(Zob. też książeczkę *Gawrońskiego*, O błędach języka, Bibl. Tow. Miłośników Jęz. Pol. nr. 3).

- c) *Ładny styl* jest podstawowem wymaganiem, jakie stawiamy inteligentnemu człowiekowi, nietylko w odniesieniu do słowa pisanego, ale i mówionego. Ma on jednak mało wspólnego z beztreściwym frazesem, czy nawet z kwiecistemi figurami krasomówczemi. Styl ładny jest podobny do współczesnych budowli: jest *przejrzysty* w konstrukcji i *prosty*.

Jeśli macie coś do powiedzenia, nie gmatwajcie myśli wykrętami frazesów i zwrotów, obliczonych na to, by olśniewać. Pamiętajcie również, że słowo jest tworem myśli, która w mniejszym lub większym stopniu zapanowała nad uczuciami i wzruszeniami i że służy ono do porozumienia z drugim człowiekiem. Należy więc *ćwiczyć się w jasnem ujmowaniu treści* którą chcecie wypowiedzieć. Jasne ujęcie t. j. *planowe*, uporządkowane i posługujące się *wyrazami*, których znaczenie w danym związku *nie budzi niepewności*.

Nie można w każdej chwili życia układać planów mówienia, ale można przywyknąć do porządku, jeśli się *wykona szereg ćwiczeń*, w których będziecie mówili *wedle ułożonego zgóry, ścisłego planu*. Aby zaś używać wyrazów o jasnym znaczeniu, należy dokonywać prób ścisłego *określenia* znaczenia wyrazów i to nawet z codziennego życia; okaże się, jak trudne to zadanie, bo język ma wyrazy o wielu niedość określonych znaczeniach (n. p.: *ławka* jest to dość wąski, dłuższy przedmiot, wzniesiony na niewielką wysokość, przeznaczony do siedzenia).

Wielką zaletą ładnego stylu jest przeto też jej bogate *słownictwo*, ponieważ ono pozwoli Wam znaleźć zawsze odpowiedni, jasny i miły wyraz. Nie wystarczy jednak rozumieć słowo, należy „znać“ je, aby móc się niem posługiwać. Doświadczenie na obcych językach uczy, że można znać setki słów, a nie umieć zastosować ich w żywej mowie. Mamy wielki kapitał wyrazów, który leży bezczynnie. Aby go upłynnić, trzeba częściej styczności z nim, jakiej dostarcza mowa żywa, trzeba też często znów odpowiednich ćwiczeń językowych, które prowadzą do *zamiany słownika biernego na czynny*. Musicie wydobyć wyrazy z ukrycia i wstawić je w naturalne zdania. Najpierw więc zbieramy nieużywane przez nas wyrazy, zapisujemy je dla pamięci; odkrywamy je *przy lekturze*, w ustach naszego *współ rozmówcy*, albo przez *ćwiczenia synonimiczne*: staramy się n. p. przypomnieć sobie wszystkie wyrazy, związane z pojęciem *sądu, ulicy, chodzenia* i t. p. Zdobywszy nowe wyrazy, *układamy je w nowe, liczne zdania* i dłuższe wypowiedzenia, dzięki czemu uczymy się nimi posługiwać. Niektórzy zalecają też inne ćwiczenia: prosimy kogoś, by wypisał dłuższy tekst i opuścił przytem szereg wyrazów; te wyrazy uzupełniamy, starając się z pamięci wydobyć słowa, nieużywane przez nas, a w danym związku stosowne.

Jak więc widzicie, główna waga spoczywa na ćwiczeniach stylistycznych, a nie na *lekturze*, którą się często zaleca jako źródło nauki dobrego stylu. Lektura jest bardzo pożyteczna, ale jako jedno ze źródeł *pomocniczych* dla omówionych ćwiczeń. Lektura przyda się, jeśli przeczytawszy mały ustęp, postaramy się *zapamiętać nowe* (t. j. nawet znane ale nie czynne) wyrazy i niektóre zwroty, które przyswoimy sobie przez *posługiwanie się nimi* w codziennym życiu i w *ćwiczeniach* przedtem opisanych. Naśladować żywcem pisarzy nie można, bo każdy człowiek ma własny sposób myślenia i własny styl; nie można więc mówić językiem Żeromskiego, Bandrowskiego czy nawet najbardziej godnego naśladowania — Sienkiewicza.

(Zob. też *Chmielowskiego*: Stylistyka polska, oraz *Wóycickiego*: Stylistyka i rytmika polska).

- d) *Ćwiczenia piśmienne*: 1. *Ortografia*, zdolność prawidłowego pisania jest również *nawykiem*, zdobytym przez naśladowanie dobrych wzorów piśmiennych. Zdolność tę winno się nabyć w najniższych klasach gimnazjalnych, bo jest jedną z podstaw porozumienia się z ludźmi. Jeśli jednak ktoś stwierdza u siebie jeszcze braki w tej dziedzinie, może je wypełnić systematycznymi *ćwiczeniami*. Za najlepsze ćwiczenie uważa się *przepisywanie* słów i zdań. Aby jednak przepisywanie było skuteczne, musi je poprzedzić 1. doskonałe *zrozumienie* zrozumienie tekstu przepisywanego, oraz 2. *zwrócenie uwagi* na *te wyrazy tekstu*, których pisownia nastroczyłaby zwykle piszącemu trudności, czy wątpliwości. Dobrem ćwiczeniem będzie też *pisanie zadań* przy ciągłym *posługiwaniu się słownikiem ortograficznym* (Łosia). Wielkie znaczenie ma też znajomość *zasad pisowni* (Łosia), ponieważ one pozwalają uporządkować własne braki i dają niepewnemu dość silne oparcie. Zasad jednak można wyuczyć się tylko przy pomocy *licznych ćwiczeń*, w których wyrazy, będące przykładami jakiejś zasady (więc n. p. *higjena* jako przykład pisania *hi* na początku wyrazów obcych), wstawiamy w szereg naturalnych zdań. — A dyktando? — zapytacie? Ma małą wartość jako sposób *uczenia się* pisowni; jest natomiast dość dobrym środkiem *kontroli* nad własnymi postępami na polu ortografji. Wyniki tej kontroli mogą stać się podstawą nowych ćwiczeń poprawczych.
2. *Ćwiczenia piśmienne stylistyczno-językowe* w wielkiej mierze *podobne są do ćwiczeń ustnych*; wszystkie niemal zadania językowe można również wykonywać na piśmie, ćwicząc się w stylu pisanym. — Język piśmienny jednak ma swoiste cechy, jest on mniej „naturalny“, niż język mówiony, więcej w nim sztuki, namysłu, inteligencji. Najpierw więc musimy się ćwiczyć w umiejętności *budowania zdań złożonych*. Język piśmienny, o ile ma być ładny, winien posługiwać się wszelkimi typami zdań głównych i pobocznych, współrzędnych i podrzędnych, przyczem te same typy zdań *nie* mogą się *powtarzać* blisko siebie. Odpowiednie ćwiczenia mają zmierzać do planowego rozkładania rozmaitych typów zdań; na tę cechę zwracamy tedy w zadaniu główną uwagę.

Zdanie pisane ma również rytm regularniejszy niż mowa, przede wszystkim zaś unikamy, *przy końcu dłuższych zdań wyrazów jednozłotkowych* (chyba dla efektu siły: chwycili prędko za broń!).

Słownictwo w piśmie powinno odznaczać się szczególnem bogactwem i objawiać m. i. w niepowtarzaniu się obok siebie tych samych wyrazów; dużo tu pomogą *ćwiczenia synonimiczne*, t. j. w wypisywaniu słów bliskoznacznych (n. p.

dom, kamienica, budynek, gmach, miejsce zamieszkania i t. d.). Pamiętać też trzeba, że styl piśmienny ładny odznacza się *treściwością* wyrazów; będzie więc w Waszych zadaniach dużo rzeczowników, przymiotników i czasowników, a mało zaimków, przysłówków, spójników i partykuł. Prowadzą do tego stanu *ćwiczenia w skracaniu, ściągania* własnych i obcych prac piśmiennych, w których staracie się zmniejszyć ilość słów, zwłaszcza mało treściwych, nie uszczuplając treści. Okaże się, że wiele Waszych zadań dałoby się bez szkody skrócić o 2/3. Należy też pamiętać, że styl winien być *dostosowany do treści* i inaczej pisze się referat, inaczej opis nastrojowy wieczoru, inaczej list i t. d. Odpowiednia zdolność wyrabia się odpowiednimi ćwiczeniami. — Bo wogóle błędem jest w domowych ćwiczeniach ograniczać się *do tematów literackich* czy innych, należy ćwiczyć się w wypowiedzaniu *na rozmaite tematy*, o których kiedykolwiek w życiu musieliście pisać.

Dobiegliśmy do końca. Wznosi się przed Wami wieża ćwiczeń, która — jak Wam się może zdaje — gotowa przynieść Was wielkością. Do prac tych jednak zabierzcie się z rozwagą: każdy ćwiczy się kolejno w tych dziedzinach, w których jego braki są najbardziej rażące, każdy układa sobie plan pracy nad językiem, plan nawet kilkuletni. Jeśli przytem posłużycie się pomocą kolegów albo współpracą z nimi — ułatwi to kontrolę, uczyni różniejszym tempo. Warunkiem dobrego opanowania języka, który ma stać się narzędziem Waszego porozumienia z człowiekiem i tworzenia kultury, jest praca nie tyle bardzo obfita ile *stała, planowa, wracająca* do tych samych zagadnień wielokrotnie i oparta na ciągłej *kontroli własnych niedomagań*.

Dr. W. Barbasz

naucz. jęz. polskiego

(Przy układaniu planu domowej pracy nad językiem wedle wyszczególnionych rad — wskazane jest porozumieć się z nauczycielem języka polskiego).

2. Jak uczyć się języka hebrajskiego?

Wicie zapewne już z własnego doświadczenia, że postępy w nauce zależne są nietylko od dobrej metody nauczania, ile od odpowiedniej metody *uczenia się*. W tym kierunku idą tedy próby, podjęte ostatnio przez nasz zakład, jak n. p. system daltoński lub praca grupowa. Pożądane jest, abyśmy w obrębie każdego przedmiotu zosobna poddali dyskusji i ewentualnie ustalili pewne metody, które doprowadzić mogą w najkrótszym czasie do opanowania danego przedmiotu.

W niniejszym artykuliku chciałbym podać pewne wskazówki, które — zdaniem mojem — mogą ułatwić Wam znacznie naukę języka hebrajskiego. Dotyczą one uczniów na średnim przynajmniej stopniu, którzy potrafią już samodzielnie pracować.

Najważniejszą pomocą dla każdego, który chce się nauczyć j. hebrajskiego, jest *słownik hebrejski*. Szukanie słówek w słowniku nie tylko informuje o znaczeniu nieznanych wyrazów — lecz wdraża równocześnie w tajniki dosyć trudnej zresztą *ortografii* hebrajskiej. Przy wyszukiwaniu słówek pamiętać należy o dwóch rzeczach; 1) o tem, że język hebrajski ma bardzo wiele słów o dwóch a nawet trzech znaczeniach i 2) o niezwykle bogactwie form czasownikowych w j. hebrajskim, które wyraża się choćby w istnieniu 7 binjanim.

Celem lepszego utrwalenia zarówno znaczenia jak i pisowni słówek należy je bezwzględnie zapisywać do słowniczka. Zapisywanie słówek nie powinno odbywać się mechanicznie t. zn. nie ma ograniczać się do przetłumaczenia wyszukanych wyrazów na j. polski. Należy o ile możności określić znaczenie poszukiwanego wyrazu zapomocą innego, znanego już wyrazu, o tem samym znaczeniu. Język hebrajski posiada — jak wiadomo — bardzo wiele *synonimów* i lubuje się w ich używaniu.

Poza zapisywaniem synonimów należy zanotować w słowniczku również te wyrazy, które mają *wspólny źródłosłów* z poszukiwanym wyrazem n. p. jaszow, jesziwa, jiszuw, moszawa, hitjaszwut, moszaw i t. d. Przy rzeczownikach należy podać temat czasownikowy, z którego rzeczownik powstał i naodwrot. W tym celu należy przy wyszukiwaniu słówek w słowniku przeglądać także *wyrazy „sąsiadujące“*, które często mają ten sam źródłosłów. Podejście do słówek od strony etymologicznej pouczy Was o wielkiej różnorodności form w j. hebrajskim, jakoteż o łatwej stosunkowo możliwości budowania nowotworów. Zapisane słówka należy często powtarzać.

Dla uczniów na najwyższym stopniu, którzy opanowali mniej więcej słownictwo, znajdujące się w podręcznikach szkolnych i najpospolitszych dziełach literatury a chcieliby swój zasób słów wzbogacić — pozostaje stara literatura hebrajska, przede wszystkim miszna — niewyczerpana krynica słownictwa hebrajskiego.

Resumując, przekonywamy się, że słownik powinien być nieodstępnym towarzyszem podczas uczenia się j. hebrajskiego.

Obok umiejętnego korzystania ze słownika należy postawić korzystanie z tych źródeł językowych, które zachowały się dotychczas w *codziennym użytku* Żyda. Mam na myśli *modlitwy*. Modlitwy są napisane przeważnie klasycznie pięknym językiem, a ponieważ są odmawiane codziennie, stają się tem samym regularnym ćwiczeniem językowym. Pomyślcie tylko, ile pięknych słów i zwrotów możnaby sobie tą drogą przyswoić! Zważcie z jaką

korzyścią to będzie połączone, jeżeli ucho Wąsze percepować będzie codziennie, regularnie, przez kilkanaście minut dźwięki mowy hebrajskiej. Sidur nie jest tylko książką liturgiczną, ale zbiorem pięknej, barwnej poezji i prozy hebrajskiej, w której powinniście rozczytywać się z największym zamiłowaniem.

Opanowanie stylu. Język o tak długiej historii, jak język hebrajski nie ma oczywiście jednolitego stylu. Inny jest styl literatury biblijnej, inny — miszny, inny — epoki haskali, inny — czasów dzisiejszych.

W niniejszym artykuli niepodobna naturalnie omówić tej sprawy szczegółowo. Ograniczę się do uwag ogólnych.

Zasadniczą drogą do opanowania stylu jest *lektura*, a to lektura uważna, powolna, w której nie poznanie treści, ale analiza formy jest celem głównym. Najlepiej tedy dla celów stylistycznych wczytywać się w utwory o znanej już treści. Zwroty i osobliwości stylistyczne należy sobie zanotować w założonym specjalnie dla tego celu *słowniczku frazeologicznym*, który odda każdemu uczącemu się usługi. Nie ograniczać się jednakowoż do samych zwrotów: uczyć się należy całych zdań, całych ustępów napamięć. Z wielkim pożytkiem połączone jest zwłaszcza uczenie się napamięć krótkich ustępów prozaicznych.

Co czytać dla celów stylistycznych — jakich autorów i jakie utwory — o tem przy innej sposobności.

Doskonałym ćwiczeniem stylistycznym są *tłumaczenia* na j. hebrajski z j. polskiego, łacińskiego lub niemieckiego. Dla łatwiejszej kontroli należy wybierać na tłumaczenia takie utwory, które już zostały przetłumaczone i porównywać je z własnym przekładem.

Pozostały nam jeszcze do omówienia ważne zagadnienia:

1. Jak nauczyć się mówić po hebrajsku i
2. Jak nauczyć się czytania niepunktowanego tekstu.

Oba te pytania chcielibyśmy poddać szerszej dyskusji i dlatego rozpisujemy konkurs na najlepszą odpowiedź.

Najcenniejsze wskazówki zostaną ogłoszone w „Sprawozdawcy“.

Wiele korzyści przy wyuczeniu się języka hebrajskiego dają istniejące w Gimnazjum klasycznym od szeregu lat egzaminy konkursowe z literatury hebrajskiej.

Przystąpienie do tych egzaminów konkursowych powinno być ambicją każdego, kto kocha język hebrajski.

Dr. L. Klinghoffer.

3. Fizyka systemem daltońskim.

W bieżącym roku szkolnym wprowadzamy system daltoński do nauki fizyki w kl. VII i VIII i próbnie w kl. VI. Jest więc wskazane podkreślić walory nowej metody w porównaniu ze stanem dotychczasowym.

System lekcyjny, wykładowy, doprowadził w dotychczasowej praktyce do tego, że podręcznik stał się zupełnie zbędnym, a źródłem wiedzy stały się okruczki wykład nauczyciela, w pośpiechu notowane w bruljonach uczniowskich. Razem z podręcznikiem wyparła ta metoda wszelką lekturę naukową, zacieśniając tem samem i w przyszłym życiu horyzont ucznia w najlepszym wypadku do ram programu szkolnego i trzymając go zdala od wspólnych zdobyczy współczesnej fizyki.

System daltoński, przywracając książce należne jej stanowisko, ma więc sposobność nawiązania tego kontaktu z żywą wiedzą fizykalną, umiejętnego pokierowania lekturą uczniów, rozszerzenia ich horyzontu umysłowego.

Metoda laboratoryjna nie będzie w fizyce nowością, bo ją tu częściowo realizowano i w systemie lekcyjnym przy pomocy tzw. ćwiczeń fizykalnych w pracowni. I te ćwiczenia nabędą jednak obecnie innego charakteru. Dotychczas były to prace, przeprowadzone równocześnie z całą klasą (tzw. jednym frontem) przez nauczyciela, jako dopełnienie lub przygotowanie do równoległego wykładanego materiału szkolnego. Teraz będą to prace, których termin wybiera sobie każda grupa, zależnie od tego, czy w materiale postąpiła odpowiednio naprzód. Mogą się więc w pracowni znaleźć równocześnie grupy z różnych klas. Nauczyciel zmienia się tu z kierownika ćwiczenia w doradcę fachowego. Ponadto pracownia fizykalna staje się miejscem nie tylko ćwiczeń praktycznych, ale i lektury naukowej.

Ponieważ jednym z głównych celów systemu daltońskiego jest wdrożenie uczniów do samodzielnego zdobywania wiedzy, staje się więc ważną kwestją rozwinięcie i utrzymanie własnej inicjatywy uczniów w pracowni fizykalnej. O ile uczniowie poszczególni lub też ich grupy czyto pod wpływem lektury czy też z własnego popędu wystąpią z propozycją jakiegoś doświadczenia, jakiejś większej pracy itp. to każda taka inicjatywa znajdzie poparcie i będzie realizowana, oczywiście w miarę możliwości.

Nie wątpię, że na nowej drodze napotkają uczniowie na trudności. Jestem jednak pewny, że praca nowym systemem da także dużo zadowolenia a niejednemu przyniesie wiele na całe życie. Z mej strony przyrzekam pomoc w wykonaniu tych trudności nie tylko na tzw. konferencjach, ale i na dodatkowych godzinach porad, które będę organizował w razie potrzeby.

Z. Roth,
naucz. fizyki

3. Lektura polecona.

Kl. VI.

Literatura polska.

Starsza: Bliziński: Pan Damazy, Fredro: Dożywocie, Pan Geldhab, Jeź: Uskoki, Kraszewski: Powrót do gniazda, Dwa światy, Morituri, Rzewuski: Pamiętniki Soplicy, Słowacki: Balladyna.

Nowsza: Dygasiński: Nowele, Konopnicka: Pan Balcer, Orzeszkowa: Meir Ezofowicz, Silny Samson, Nad Niemnem, Ossendowski: Przez kraj ludzi, bogów i zwierząt, Prus: Nowele, Reymont: Z ziemi chełmskiej, Sienkiewicz: Listy z Afryki, Krzyżacy, Sieroszewski: Beniowski, Zamorski djabeł i i., Tetmajer: Na Śkalnem Podhalu, Zeromski: Echa leśne.

Literatura hebrajska:

Asz: Kidusz haszem, Szlomo nagid, Ben Cyjon: Sipurim, Zkejnim, Hakotel hamaarawi, Ben Awigdor: Lifnej arba mejot szana, Berkowicz: Sipurim, Frizman: Bamidbar, Perec: Mipi haam, Smilański: Sipurim, Steinberg: Bajamim hahejm.

Literatura starożytna:

Eurypides: Ifigenja, Platon: Obrona Sokratesa, Kriton, Sofokles: Elektra, Wergiljusz: Eneida.

Literatura angielska:

Byron: Pożegnanie Child-Harolda, Conrad: Murzyn, Tajfun, Korsarz, Dickens: Powieści, Goldsmith: Proboszcz z Wakefieldu, London: Martin Eden, Zew krwi, W. Scott: Ivanhoe, Rob-Roy i i., Swift: Podróże Guliwera, Szekspir: Makbet, Kupiec wenecki, Sen nocy letniej, Tennyson: Enoch Arden, Twain: Książę i biedak, Wells: Powieści.

Literatura niemiecka:

Eichendorff: Życie nicponia, Goethe: Herman i Dorota, Ballady, Hauptmann: Wniebowstąpienie Hanusi, Kellermann: Tunel, Lessing: Natan mędrzec, Schiller: Dziewica Orleańska, Wassermann: Kasper Hauser.

Literatura francuska:

Corneille: Cyd, V. Hugo: Notre-Dame (Dzwonnik), Nędznicy, Moljer: Mieszczanin szlachcicem, Skąpiec.

Literatura północna:

Björnson: Synnöve Solbaken, Gjellerup: Pielgrzym Kamanita, Jacobsen? Niels Lyhne, Lagerlöf: Legendy, Tętniące serce.

Literatura włoska:

Ariosto: Orland szalony, G. Deledda: Rozbitki.

Literatura hiszpańska:

Ibanez: Czterech jeźdźców Apokalipsy.

Literatura rosyjska:

Mereżkowski: Lionardo da Vinci.

Literatura naukowa:

Bölsche: O pochodzeniu człowieka, Boy: Moljer, Brückner: Dzieje języka polskiego, Burckhardt: Kultura Odrodzenia we Włoszech, Carlyle: Bohaterowie, Fabre: Dziwy instynktów u owadów i pajaków, Flammarion: Światy nieznane, Geike: Geografia fizyczna, Janik: Mikołaj Rej, Łoziński: Życie polskie w dawnych wiekach, Maeterlinck: Inteligencja kwiatów, Marouzeau: Pogadanki o łacinie, Nusbaum: Z zagadek życia, Porębowicz: Dante, Ptaśnik: Kultura wieków średnich w Polsce, Żacy krakowscy, Windakiewicz: Kochanowski, Szober: Zycie wyrazów.

Kl. VII i VIII.

Literatura polska.

Starsza: Asnyk: Poezje, Fredro: Odludki i poeta i i., Konopnicka: Poezje, Mickiewicz: Wykłady o literaturze słowiańskiej, Mochnacki: O literaturze polskiej w. XIX, Norwid: Wybór poezyj, Słowacki: W Szwajcarii, Listy do matki, Król — Duch, Zmichowska: Poganka.

Nowsza: Bałucki: Grube ryby, Bandrowski: W cieniu olszyny i i., Berent: Ozimina, Choynowski: Nowele, Dąbrowski: Śmierć, Dygasiński: Gody życia i i., Goetel: Kar — Chat, Serce lodów, Iłakowicz: Poezje, Kasprzewicz: Księga ubogich, Lemański: Bajki, Makuszyński: Rzeczy wesole i i., Nałkowska: Choucas, Nowaczyński: Małpie zwierciadło, Orkan: W roztokach, Drzewiej, Prus: Faraon, Emancypantki, Reymont: Fermenty, Ziemia obiecana, Chłopi, Rostworowski: Judasz, Kaligula, Sienkiewicz: Bez dogmatu, Rodzina Połanieckich, Sieroszewski: Risztau, Powrót, Staff: Sny o potędze, Ptakom niebieskim, Skarb i i., Strug: Jutro, Mogiła nieznanego żołnierza, Szczucka: Pożoga, Tetmajer: Wybór poezyj, Tuwim: Wybór poezyj, Weysenhoff: Podfilipski, Sprawa Dołęgi, Soból i panna, Puszca, Wierzyński: Wiosna i wino, Laur olimpijski, Winawer: Losy Europy, Witkiewicz: Na przełęczu, Wyspiański: Kłątwa, Warszawianka, Żeromski: Popioły, Wiatr od morza, Róża, Snobizm i postęp, Żuławski: Bajka o człowieku szczęśliwym, Koniec Mesjasza.

Literatura starożytna.

Aischylos: Prometeusz, Arystofanes: Ptaki, Eurypides: Medea, Sofokles: Król Edyp, Platon: Uczta, Fedon.

Literatura hebrajska.

Achad Haaam: Al paraszat drachim, Agnon: Wehaja heakow lemiszor, Mechamat hamejcyk, Besod jeszarim, Polin, Berdyczewski: Mechuc lathuch (wyd. Szybel), Machnajim, Mibajit umibachuc, Sefer Chasidim, Al ejm haderech, Arachin, Bialik: Szirim, Arjeh baal guf, Blank: Con, Braudes: Sztej hakawot, Czernichowski: Szirim, Sefer hasonetot, Sipurim, Feuerberg: Lean, Hameiri: Misipurej hamilchama, Haszigaon hagadol, Kabak: Lewada, Kimchi: Sipurim, Klausner: Haraajon hamszichi, Jeszu hanocri, Szalom Alejchem: Adam uwhejma, Jamim towim, Szneur: Szirim, Wilna, Szofman: Sipurim, Szymonowicz: Sefer haidiljot, Baderech, Bajaan be Chedera. Leket, Jowel heglonim.

Literatura włoska.

Carducci: Ody, Dante: Boska Komedja, Papini: Pamiętniki Pana Boga, Pirandello: Mateusz Pascal.

Literatura francuska.

Antologja liryki francuskiej, Balzac: Ojciec Goriot, Beaumarchais: Figaro, Daudet: Tartarin, Flaubert: Salamambo, France: Wyspa pingwinów, Bogowie łakną krwi, Bunt aniołów, Hugo: Hernani, Loti: Rybak z Islandji, Maeterlinck: Życie pszczół, Inteligencja kwiatów, Intruz, Moljer: Mizantrop i i. Morand: Żyjący Budda, Musset: Komedje, Rolland: Jan Krzysztof, Colas

Breugnon, Gra miłości i śmierci, Wilki, Rostand: Cyrano de Bergerac, Orlątko, Zola: Germinal.

Literatura angielska:

Byron: Powieści poetyckie, Chesterton: Napoleon, Conrad: Zwycięstwo i i., Galsworthy: Saga rodu Forsytów, Longfellow: Poezje, Poe: Arabeski, Shaw: Cezar i Kleopatra, Uczeń, Sinclair: Nazywają mnie cieślą, Szekspir: Król Lir, Romeo i Julja, Kordjan. Juljusz Cezar, Kupiec wenecki, Burza, Hamlet, Thackeray: O snobach, Twain: Humoreski, Wilde: Obraz Dorjana Graya, Wachlarz Łady Windermere.

Literatura niemiecka:

Goethe: Cierpienia Wertera, Faust cz. 1, Hauptmann: Dzwon zatopiony, Tkacze i i., Hebbel: Marja Magdalena i i., Heyse: L'Arabiata, Keller: Zielony Henryk, Th. Mann: Buddenbrookowie, Tonio Kröger, Schiller: Zbójcy, Utwory liryczne i i., Storm: Nowele, Zweig: Amok.

Literatura północna:

Björnson: Tomasz Rendalen i i., Geijerstam: Tora, Gjellerup: Dojrzałość do życia i i., Hamsun: Błogosławieństwo ziemi, Kobiety u studni, Ibsen: Wróg ludu, Dzika kaczką, Rosmersholm i i., Jacobsen: Marja Grubbe, Lagerlöf: Gösta Berling, Ostenso: Krzyk dzikich gęsi.

Literatura hiszpańska:

Unamuno: Abel Sanchez

Literatura rosyjska:

Dostojewski: Wina i kara, Bracia Karamazow, Gorkij: Opowiadania, Fołstoj: Zmartwychwstanie, Wojna i pokój.

Literatura naukowa.

Adamczewski: Serce nienasycone, Askenazy: Książę Józef Poniatowski, Bergson: Śmiech, Bölsche: Miłość w przyrodzie, Le Bon: Psychologia tłumu, Boutaric: Życie atomów, Brückner: Cywilizacja i język, Burdecki: Podróże międzyplanetarne, Czachowski: Sienkiewicz, Czerwiński: O technicznym wyzyskiwaniu sił przyrody, Czołowski: Marynarka w Polsce, Descartes: O metodzie, Dembowski: Zasady biologji ogólnej, Fechner: Zagadnienie duszy, Foerster: Wychowanie człowieka, Jeans; Eos czyli granice astronomji, Jampolski: Zeromski, Klaczko: Wieczory florenckie, Lehmann: Poetik, Ludwig: Napoleon, Makarewicz: Zbrodnia i kara, Malec: Harce elektronów, Morris-Sizeranne-Rée: Podstawy kultury estetycznej, Nusbaum: Szlakami wiedzy, Idea ewolucji w biologji, Opieński: Szopen, Peretiatkowicz: Państwo współczesne, Piniński: Shakespeare, Rozwadowski: O rozwoju języka, Siedlecki: Wyspiański, Sinko: Homer zmartwychwstały, Straszewski: Filozofja św. Augustyna, Tarnawski: O Anglii współczesnej, Tourner: Cuda fizyki, Tylor: Antropologja, Twardowski: Rozprawy i artykuły filozoficzne, Wereszczynski: Państwo antyczne i jego renesanse, Włodek: Prus, Zdziechowski: Lord Byron i jego wiek, Zieliński: Rzym i jego religja i i, Znamierowski: Elita i demokracja, Zeromski: Snobizm i postępy.

III. Dodatek.

1. Koło Rodzicielskie w r. szk. 1930/31.

Dzięki ofiarnej pracy Kółka Rodzicielskiego w ubiegłym roku szkolnym udało się Kierownictwu Gimnazjum klasycznego utworzyć Kolonję Wakacyjną w Zelemiance, na którą wyjechało 36 uczniów pod opieką nauczyciela ćwiczeń cielesnych p. Izydora Zippera.

Ofiarnej pracy Koła Rodzicielskiego Gimnazjum humanistycznego należy zawdzięczyć wakacyjne zasiłki pieniężne, których Kierownictwo Zakładu udzieliło niezamożnym uczniom z końcem roku szkolnego.

Członkowie Rady Pedagogicznej, Kierownik i uczniowie Zakładu wyrażają Kołu Rodzicielskiemu za szlachetny trud najserdeczniejsze podziękowanie, a w szczególności WP. Bienenwaldowej, Englenderowej, Fasslerowej, Drowej Feuersteinowej, Gutstadtowi, Haglerowej, Drowej Immerdauerowej, Adw. Dr. Drowi Kaufowi, Drowej Modlingerowej, Podhorzerowej, Rapsowej, Rawerowej, Schorowej, Weinbergowej, Weinrebowej i in.

---

2. Orędzie Prez. Hoovera

do Żydów amerykańskich z okazji żyd. Nowego Roku.

Prezydent Hoover ogłosił za pośrednictwem ŻAT. następujące orędzie do Żydów amerykańskich:

Nowy Rok żydowski jest właściwą okazją dla przypomnienia całemu światu olbrzymich świadczeń starego narodu, bohaterstwa i idealizmu Żydów.

Wszystko to na wieki zapisane jest na tablicach czasu. Poprzez wiele stuleci do naszych czasów płynie nieprzerwany prąd, który bogaci życie duchowe i kulturalne świata.

W świecie gospodarczym, w sztuce, wolnych zawodach, filantropji i służbie obywatelskiej, a nadewszystko w rozwoju duchowym ludzkości rasa żydowska przysporzyła wiele elementów potęgi, które stały się dobytkiem wszystkich ludzi.

---

3. Ogłoszenia.

Zasilajcie Kasę Samopomocy Koleżeńskiej!

Adler VI a.
przew. Komisji Skarbowej

„Sprawozdawca“ drukuje najlepsze wypracowania szkolne z języka polskiego i hebrajskiego.

Kierownik

Składajcie pieniądze w Szkolnej Kasie Oszczędności.

Hagler VIII b.
przew. Szk. K. O.

Mundury Przysposobienia Wojskowego zamawiać można w sekretarjacie Kierownictwa Zakładu.

Kierownik

Pieniądze na wycieczki składajcie w Szkol. Kasie Oszczędności.

Ehrlich VI a.
przew. Komisji sportowej

ODBITO CZCIONKAMI DRUKARNI
W. ZUKERKANDLA w ZŁOCZOWIE.
TELEFON Nr. 89.
